

כלל גדול פרק שביעי שבת

עג.

עין משפט נר מצוה

כ ו א מיי פ"ב מלכות
שנת ה'תש"ו:
כ ב מיי פ"א מלכות:
שנת ה'תש"ו:
כ ג מיי פ"א מלכות:
שנת ה'תש"ו א סג
לפ"ן ס' א

מוסף רש"י

ידיד לה לשבת במאי.
הלל נבטין עג. כספרי עגל
ליט מלאכת מומות (ע"י)
בתחומין. לזעין
בבבין (ע"י).

מוסף תוספות

א. במתניין. מוס' הלא"ש.
ב. מתיר ע"מ לקשור. פסקי
ה"ש פ"א ס"ג. ו. וקטור חד
כלומר. רש"י ט. ד. כמו
הוא. רש"י ט. ה. דאי לא
שהיה ליה למפרך הוא
מתיר שלא ע"מ לקשור
הוא. רש"י ט. ז. ע"י
ו. פ"ס. מוס' הלא"ש.

רבינו הגאון (המג"ד)

נהנה, והמתעסק בשבת
פטור מלאכת מחשבת
אשרה תורה. ור' יוחנן
התם בפרק ארבע מיתות
כדנתי אנא דהא מתניין
קמיה, דהא ואמר ליה פוק
תני לבראי, וכל מתניין
דלא מיתוקמא רישא וסיפא
בחד טעמא לאו מתניין
תריצתא היא, ר' יוחנן
לשעמיה דאמר בסוף פרק
המפקדי מאן דמרגם לי
חבית אליבא דחד גנא
מובילתא מאניא תריצתא ליה
מכחא. מתניין לזוהי ב'
זוהי ד' אמות, (רבא)
[רבא] אמר (חייב) [פטור]
אבי אמר (פטור) [חייב],
פטורה היא, ומקשינן
לרבא מתניין דקתי
ארבעים חסר אחת, ואמר
ר' יוחנן עלה שאם עשאן
כולם בהעלם אחד חייב
על כל אחת ואחת, ולא
משכחת כחאי גונא דחייב
בכולן אלא בודן שבת
ושגגת מלאכות. שלמא
אליבא דר' יוחנן כי האי גונא
חייב (כר'), [וקא טעה]
בשיעורין בגון זריקת ב'
אמות זריקת ד' וכונא
בין, אלא לרבא דאמר כל
הר' פטור היכי משכחת
[לה]. בודן [שבת] ושגגת
מלאכה. הניחא אליבא דר'
יוחנן דאמר כיון ששגג
בכרת אע"פ שהודי בלאו
משכחת לה ידיע דאיסור
השבת בלאו, אלא לר' י'
דאמר על שישגג בלאו
וכרת היכי משכחת לה.
ושנין ידיע דלא בתחומין
ואליבא דר' יוחנן עקיבא כמו
שארמנו למעלה. דאבי
אליבא דר' יוחנן פשוטה
היא, אלא אפילו לר' י'
לקיש כיון דסבר אביי
במתכוון למקטע האיסור
בשגגת איסורו ונדמין לו כל
האיסור חייב, כגון המתכוון
לזרוק ב' אמות שתין מקצת
איסורו כי האיסור ד' אמות,
ונתכוון לזרוק שתים מתוך
ארבע (גזירות) [ונודמן]
לו שורק ד' חייב, מוקים
את השבת באיסור מלאכות
וידע (בשיעורו) [בכולן],
ושגג בלאו בשיעור.
אבות מלאכות ארבעים
חסר אחת.

אלא לאו רישא בע"ז וסיפא בשאר מצות. תימה לר"י ללוקמא
כולה בשאר מצות ומאי מה שאין כן בשאר מצות כגון שחט
זרק צמח דליתו חייב אלא אחת כדאמר אביי צפרק אחד דיני
ממונות (פגהדרין לד') שם מעשה עשאו הכתוב עשיה אחת ור' אבהו
נמי דפליג מודה לרבי ישמעאל

בשחיטה וזריקה ולר' עקיבא בהעלאת
וזריקה דליתו חייב אלא אחת דמחז
קרא נפקי ושגג צלא מתכוין כגון
שמתכוין לשחוט צמח חולין והיה
ר' י' לשל חולין ונמצאת (י) של קדשים
דכוחה צצת מתכוין לחתוך תלוש
ונמצא מחובר ולא היה ר' י' אלא
למלוש דפטור דמלאכת מחשבת
צעינן ור' י' ללא מניין לפרושי הכי
דמשמע דפטור צצת לפי שגג צלא
מתכוין דכ"ג אפילו נתכוין למחבר
זה ונמצא מחובר אחר פטור דל'ין זה
מלאכת מחשבת וליכא לאוקמי נמי
דמייירי כשעשה מחשבתו כגון שהיה
ר' י' לחתוך מה שמתן אלא שהיה
צבור שהוא תלוש ונמצא שהוא מחובר
הא ליכא למימר דכ"ג אס פטור
לענין שנת מאשר חטא זה פטור נמי
לענין זון ומיהו עוד קשה ללוקמא
כולה בשאר מצות כגון (י) נרבע לזכר
ורבע את הזכר והצא על הצמחה
והציל צמחה עליו דצין לאביי וצין
לר' אבהו לר' עקיבא אינו חייב אלא
אחת והשתא שגג צלא מתכוין
מיתוסק פטור דמיפטר צצת מאשר
חטא זה וכוון שעשית מחשבתו וגבי
עניות לא מיפטור שכן נהנה:
העושה שני בתי נירין ר' י'
לפרש למה פירש כלן
וצאורגו וצפונע ותופר וצכנת
שיעור טפי מצאשר:

הקושר והמתיר ז"ע אי
מחייב צמתי שלל
על מנת לקשור אי לא ומדלל מני ליה
דחתי מוחק ע"מ לכחוד אין לדקדק
דהכי נמי לא קמי סותר ע"מ לצנות
וצפ' צמה מליקין (לעיל לא): אמרין
דהדיא דצעינן סותר ע"מ לצנות ולפי
מה שפירש רש"י בגמרא (דף ע"ד):
דאי מתרמי ליה תרי קיטרי צנדי
הדדי צמתי חוטין זה אלל זה שרי ח"ל
ומניח ח"ד משמע דמחייב צלא על
מנת לקשור ולשון קטר לא משמע
כפירושו אלא ר"ח פירש וכן משמע
צירושלמי (י) כשפסק חוט שני מקומות
ונקשר ממירין צ' הקשרים ומשליכין
לחץ האלמנה וחוזרין וקשרין שמי
הראשית זה צזה ואין צו אלא קשר אי
ולפי זה משמע דצעי מתיר ע"מ
לקשור והא דלא מני ליה צמתי וצסותר
פירשתי צפרק צ' (דף לא): ד"ה (וסות):
מכתי

המעבד את עורו והממחקו והמחתכו הכותב שתי אותיות והמוחק על
מנת לכתוב שתי אותיות הבונה והסותר המכבה והמבעיר המכה בפטיש
המוציא מרשות לרשות הרי אלו אבות מלאכות ארבעים חסר אחת:
גמ'
המעבד את עורו והממחקו והמחתכו הכותב שתי אותיות והמוחק על
מנת לכתוב שתי אותיות הבונה והסותר המכבה והמבעיר המכה בפטיש
המוציא מרשות לרשות הרי אלו אבות מלאכות ארבעים חסר אחת:
גמ'
המעבד את עורו והממחקו והמחתכו הכותב שתי אותיות והמוחק על
מנת לכתוב שתי אותיות הבונה והסותר המכבה והמבעיר המכה בפטיש
המוציא מרשות לרשות הרי אלו אבות מלאכות ארבעים חסר אחת:
גמ'

המעבד את עורו והממחקו והמחתכו הכותב שתי אותיות והמוחק על
מנת לכתוב שתי אותיות הבונה והסותר המכבה והמבעיר המכה בפטיש
המוציא מרשות לרשות הרי אלו אבות מלאכות ארבעים חסר אחת:
גמ'
המעבד את עורו והממחקו והמחתכו הכותב שתי אותיות והמוחק על
מנת לכתוב שתי אותיות הבונה והסותר המכבה והמבעיר המכה בפטיש
המוציא מרשות לרשות הרי אלו אבות מלאכות ארבעים חסר אחת:
גמ'
המעבד את עורו והממחקו והמחתכו הכותב שתי אותיות והמוחק על
מנת לכתוב שתי אותיות הבונה והסותר המכבה והמבעיר המכה בפטיש
המוציא מרשות לרשות הרי אלו אבות מלאכות ארבעים חסר אחת:
גמ'

דסבור שומן הוא ואכלו. והיינו דשגג דסבור שומן הוא ולא נתכוין
לאכול חלב וחייב. ואף על פי דמתעסק הוא לרצא דהא לא מתכוין
לאכילת איסור חייב דאמר שמואל כצרימות (פ"ד דף ט"ו): כחלצין
ועריות מתעסק חייב שכן נהנה אצל
קיימתא לדידיה דאמר נתכוין לחתוך
את התלוש וחתך את המחובר פטור:
ואביי אמר לך לעולם כי האי גוונא
אף צצת חייב דלאו מתעסק הוא
והיכי דמי מתעסק דשאר מצות
חייב קצבר רוק הוא שהיה חלב
נימוח וצלעו דלא איכוין לאכילה
דיוק לאו צר אכילה הוא אלא צליעה
דמכמי (אי"ו) עד צלעי רוקי ועלמה
צידו אכילה דהא לא איכוין לאכילה
ודכומייהו צצת דפטור נתכוין
להגביה ועלמה צידו חמורה: דהא
לא איכוין לזריקה דאיסור. והא
שוגג צצת או צמלכה אצל זה אינו
שוגג לא צצת ולא צמלכות אלא
מתעסק בצבר אחד של היתר ועלמה
צידו איסור: וליכא. לאיפלוגי
צכולע אף על גב דדמי להדדי:
דאצנע ללא טרסי לו מודיק. וזה
שמתכוין לשמים זרק ארבע נעשית
מחשבתו דהא יש צכלל ד' שמים
הלכך לאו מתעסק הוא: דלא איכוין
לזריקה דארבע. וצליר מהני לא
שם זריקה עלה: אצל כסבור רה"י
הוא וכו'. דנתכוין לזריקה גמורה:
שמתעסק לה. להאי שנמתכה מרת
כל הלות צצת ממנו ואפילו הכי
חשיבא ליה כזוין צצת ושגגת
מלאכות לחיוביה אכל חטא כגון ידיע
ליה לצצת צאיסורין ועשה צשיעורין
שמתכוין לפחות מנשיעור ועשה
כשיעור דלכולן יש שיעור: אלא לרצא
דאמר פטור היכי משתעס לה.

דמיחייב עור אדם על כל מלאכה
ומלאכה שזהעלם אחד על כרחך
צזוין צצת ושגגת מלאכות הוא
דצעית לאשכוחיה והכא דאיעלימו
כולהו מנייה מאי זדון צצת איכא צמה
ניכר לו צצת מאשר ימים:
מתני' הוורה צרחת ירוח:
הפוקד פסולת צידיו: המרקד.
נפסה וצגמ' [צ"ג] פריך הני כולהו חלל
היא דלהפריש פסולת מתוך אוכל
נעשות שלשתן: האופה. לא הוה
צמשכן דלא שייך אלא צפת ופת לא
שייכא צמלכת המשכן אצל כולהו
קמייתא הואי צסממנין של צצת חכלת
וארגמן ותולעת שני. וצגמרא^ה פריך
דשיציק תנא מצבל דהו צסממניס
ונקט אופה. ושיעורן של אלו כגורגרת
חזן מחורש דכלל שהוא לקמן צפרק
צבונה (דף ק"א): גונוז למר. וכל
שאר מלאכות שייכי צצמר של מלאכת
המשכן: המלנגו. מכבסו צנהר:
המנפלו צפריי צלעו^ה: המיסך.
אורדיי^ה: צפי נירין. לר"ש צמת
שני חוטין צתוך צצית ניר. וצגזו
וצמלגן וכולהו אינן מפרש שיעורין

למן צפרק האורגו^ה: הפולע. מנתק. פעמים שש צשני חוטין יותר מדאי ומנתק מהן ומקלישן לזרוק. והני כולהו ממנין ואילין עד קושר ומתיר שייכי
ציריעות. ולקמן^ה מפרש מאי קושר ומאי מתיר איכא: וסופר וקורע. ציריעות הוא: על מנת לפפור. פעמים שהצב עגול ואינו יכול לתפורו יפה אלא
קורעו כדפרש בגמרא^ה אצל קורע שלא לתפור לא הו צמשכן: הלא אס לצני. וכל מלאכת עורו ויבנת צתחשים למשכן צערומיסין: המווחו. לעור:
ממחקו. מגרר שערו: מחספו. מקלעו ומחחקו לרצועות וסנדלים: כופצ ומוחק. לקמן (דף ק"א): מפרש למאי מייציא למשכן שכן רשמיין על
קרשי המשכן לידע איזו צן וזוג וכותב אות צזו ואות צזו ומוחק פעמים טעמה: מכנה ומצעי. צאש צתחת הדוד של סממנין: מכה
צפטיש. הוא גמר כל מלאכה שכן אומן מכה צקורסם על הסדן להחליקו צגמר מלאכה וממניין נמי לא מחייב ליה אלא צגמר מלאכה:
גמ'

המעבד את עורו והממחקו והמחתכו הכותב שתי אותיות והמוחק על
מנת לכתוב שתי אותיות הבונה והסותר המכבה והמבעיר המכה בפטיש
המוציא מרשות לרשות הרי אלו אבות מלאכות ארבעים חסר אחת:
גמ'
המעבד את עורו והממחקו והמחתכו הכותב שתי אותיות והמוחק על
מנת לכתוב שתי אותיות הבונה והסותר המכבה והמבעיר המכה בפטיש
המוציא מרשות לרשות הרי אלו אבות מלאכות ארבעים חסר אחת:
גמ'
המעבד את עורו והממחקו והמחתכו הכותב שתי אותיות והמוחק על
מנת לכתוב שתי אותיות הבונה והסותר המכבה והמבעיר המכה בפטיש
המוציא מרשות לרשות הרי אלו אבות מלאכות ארבעים חסר אחת:
גמ'

(א) וצ"ק ט: ע"ש.
(ב) עמ"ש לעיל ע"י: על
הגליון. (ג) נעלם ע"י: ס"א
(ד) נעלם ס"ט. ע"י: ס"א
אלו אבות. (ה) לעיל: מ"ט ס"ט.
ע"י: לקמן ז' ב"ק ב. (כ) צרימות
(כ"ג). (ל) נפי מומה חוטי
השתי. (מ) לקמן ק"ה.
(נ) לעיל ב: צשעוה ה"ה:
(ס) לקמן ע"ד: (ז) דף ק"ה.
(ח) דף ק"ה ע"ד: (ט) לקמן ע"ה.
(י) ע"י מייט ד"ה והעשה
שתי. (י"ו) בפסיקין דף ק"ה.

הגהות הב"ח

(א) גמ' רצא אחר פטור
דהא לא קמיכוין: (ב) שם
מחייב לא מיתודיקא ליה:
(ג) שם משמ' לה ידיע
לאיסורא דשבת ודע לה
לאיסור מלאכות: (ד) הו"פ
ד"ה אלא ופי גלל חולין
ונמצא אחרת והיא של
קדשים ופי מלש זה ונמצא
מחוסר אחד ולא: (ה) בא"ד
צלאר מצות כגון הבא על
הזכר והביא עליו וכו'
והכל על הצמחה. י"ב ע"י
פקד ד' ממות דל"ד:

לעוי רש"י

קריש"י. להחיר (ס"ב או
א"י לחטין).
אורדיי^ה. להשתתף לערוך
את חוטי השתי לקראת
האריגה.
לציניש. ניריס (נ"ר כמן
ע"י כמתקן אריגה, שבו
השתי עובר).

רבינו הגאון

והזדון לפרק פירוק
אחר משום דקשיא דלא
מיתוקמא סיפא דהא
מתניין בב"ז אוקמי הכי,
רישא בע"ז דקתי בשבת
שחיה בהעלם א', ושהת
חייב ב' משא"כ בע"ז,
שאם יזיב וקיטו וניכך
בהעלם א' אינו חייב אלא
אחת כ"י אמר. אבל סיפא
דקתי בשאר מצות שגג
בלא מתכוין חייב משא"כ
בשבת דפטור. בשאר מצות
דלאו כ"י הוא, והיכי דמי
כגון שהיה סבור שהוא
שומן ואכלו ונמצא חלב,
כגון זה בשאר מצות
הוא דחייב, אבל בשבת
כי האי גונא נתכוין
לחתוך בתלוש וחתכו
ונמצא דמחובר לרקקע
פטור. ודחי אביי ואמר
לא כי האי גוונא לעולם
אימא לך חייב, והיכי דמי
שגג בלא מתכוין ובשאר
מצות חייב ובשבת פטור,
כגון שנתכוין בהעלם דרוק
ולבעו ונמצא חלב, שאע"פ
שלא נתכוין לאכילה דחייב
בשאר מצות. ובשבת
כ"ג^ה נתכוין לחתכה
דבר תלוש והבינה ונמצא
שחבכו מן המחובר [פטור].
אבל אם נתכוין לחתכה
בעלמא חייב, (כגון) [וכ"ש]
בשאר מצות אם נתכוין
לאכילה בעלמא [חייב].
וכר' נתמן דאמר המתעסק
בתלכין ושיעוריה אע"פ
שלא נתכוין חייב שכבר